

Slovenski parlament je 9. decembra 2021 sprejel Zakon o dolgotrajni oskrbi (Uradni list št. 196, str. 12.335-12.363). Naša revija je posvečala dolgotrajni oskrbi prednostno pozornost – o tem je objavila nad petsto člankov, poročil o tujih in domačih izkušnjah ter o političnih dokumentih. Leta 2010 in 2017, ko sta bila v javni razpravi predloga zakona o dolgotrajni oskrbi, smo analizirali njune dobre in slabe vidike ter z nekaterimi strokovnimi ustanovami podali izjavo. Isto smo storili leta 2020 ob predlogu sedanjega zakona. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da vsebuje Zakon precej spoznanj, ki so v slovensko javnost prihajale na straneh naše revije. Sprejem tega zakona je odločilni mejnik za ljudi, ki potrebujejo oskrbovalno pomoč sami ali njihov najbližji, ter za poklicne oskrbovalce. Dobro pa se je zavedati tudi nacionalnega pomena, ki ga ima odločitev za uvajanje sodobne oskrbe – je namreč pogoj za razvoj humane usmerjenosti slovenske države in slovenske kulture. Izkušnja, da poskrbimo za nemočne med nami, se v naši podzavesti avtomatično spremeni v zaupanje v prihodnost – to pa je proglašenje za vso razvojno ustvarjalnost.

Ob sprejetem Zakonu o dolgotrajni oskrbi lahko rečemo dvoje.

Prvo je zadovoljstvo, da je sprejet. Tiste evropske države, kjer so stroka in politika po letu 1980 začele sistematično razvijati sodoben sistem dolgotrajne oskrbe in pred letom 2000 sprejele ta zakon, imajo v primerjavi z nami velike prednosti: sistem imajo utečen, uvajali so ga lažje, niso jih še tako pritiskale potrebe ob staranju prebivalstva, ne stiske ob zastarelih oskrbovalnih institucijah iz industrijskega časa ter pešanje tradicionalne družinsko-sosedske oskrbe. Naša prednost pa je četrto stoletje njihovih izkušenj z razvojem tega novega stebra socialne varnosti. Njihove izkušnje so velika možnost za dober in nagel slovenski razvoj na tem področju – seveda samo možnost, ki jo lahko izkoristimo ali pa ne. Pot, ki nas čaka po sprejemu zakona, je veliko težja, kakor so bili koraki do njegovega sprejema.

Druga misel ob sprejemu Zakona je pogled na naloge, ki nas čakajo, da ga uveljavimo in pospešeno razvijemo sodoben slovenski sistem integrirane lokalne dolgotrajne oskrbe, ki bo human, finančno in kadrovske vzdržan. Sprejeti zakon ni idealen; noben zakon ni idealen – je kompromis med potrebami, zaradi katerih je sprejet, med razvojno vizijo na tem področju, dejanskimi možnostmi in številnimi stranskimi interesi. Z vidika dejanskih potreb ljudi in stvarnih možnosti Slovenije ter v luči razvojnih dosežkov oskrbe po Evropi bi upravičeno pričakovali v Zakonu pogumnejši korak proti integraciji formalne oskrbe z večinsko neformalno ter večjo vključitev lokalne skupnosti v organiziranje oskrbe za svoje občane. Veliko se govori o finančni nedorečenosti Zakona, toda sedanja uzakonitev kombinacije zavarovalniškega principa (kar že plačujemo v pokojninsko in zdravstveno blagajno) ter proračunskega (kar bo manjkalo) je preizkušena dobra praksa v slovenskem pokojninskem sistemu, ki je neprimerno večji steber socialne varnosti, kakor bo proračun dolgotrajne oskrbe. Državna in lokalna politika ter uprava bodo imeli v naslednjih letih nalogo uvajati sistem na osnovi sprejetega zakona. In sprejeti zakon dopolnjevati v tem, kjer je nedorečen ali pomanjkljiv; to delajo tudi evropske države, odkar so ta zakon sprejele.

Za našo revijo je odločilno misliti na naloge, ki jih ima stroka pri razvijanju sodobnega slovenskega sistema dolgotrajne oskrbe. Pomembno je raziskovanje oskrbovalnih potreb posameznikov, družin in oskrbovalnih ustanov, potrebna so preverljiva spoznanja o nemoči institucij, ki so bile narejene po industrijski paradigmi ... Odločilna naloga pa je pilotno razvijanje sodobnih oskrbovalnih programov in metod – še zlasti programov in metod za učinkovito sinergično sodelovanje stroke z neformalnimi oskrbovalci, ki opravljajo in bodo opravljali večino pomoči svojim bližnjim v njihovi onemoglosti.

Jože Ramovš